تعامل انسان و اطلاعات. جلد ششم، شماره دوم (تابستان ۱۳۹۸): ۳۱-۲۴
http://hii.khu.ac.ir
مقاله اصیل پژوهشی

نقش پیش‌بین مهارت جستجوی بر خط در تبیین خود کارآمدی در پژوهش کیفی

***سکینه جعفریان:** دکتری، برنامه‌ریزی آموزش از راه دور، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان،تبریز ،ایران (نویسنده مسئول) jafariansakineh@gmail.com
ناهید اوجاقی: استادیار، گروه علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

چکیده

دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۰۷
پذیرش: ۱۳۹۸/۰۲/۰۶

زمینه و هدف فناوری‌های نوین به ویژه اینترنت روش‌های جستجو و بازیابی اطلاعات را در شیوه‌های مختلف پژوهش، از جمله پژوهش کیفی متحول ساخته‌است. در چنین شرایطی آشنایی جستجو گران و پژوهشگران با مهارت‌های جستجو اهمیت زیادی دارد. مهارت‌های جستجو این امکان را به پژوهشگران می دهد که با خودکارآمدی بالاتری به جستجو و پژوهش بپردازند. بر این اساس هدف این پژوهش بررسی نقش پیش‌بین مهارت جستجوی برخط در تبیین خود کارآمدی در پژوهش کیفی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی پیام نور است.

روش روش این پژوهش، توصیفی- همبستگی و جامعه آماری آن، کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه پیام نور آذربایجان‌شرقی است که تعدادشان ۲۷۷ نفر می‌باشند و نمونه آماری به صورت تصادفی ۱۵۹ نفر برآورد شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها، از پرسشنامه-های مهارت جستجوی برخط و خود کارآمدی در پژوهش کیفی استفاده شد، برای تحلیل داده‌ها از روش رگرسیون استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بین مهارت جستجوی برخط و خود کارآمدی در پژوهش کیفی رابطه وجود دارد؛ نتایج ضریب رگرسیون نشان داد که مهارت جستجوی برخط قادر به پیش بینی خودکارآمدی در پژوهشی کیفی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه پیام نور است.

نتیجه گیری: بر اساس نتایج این پژوهش می‌توان گفت، اهمیت دادن به مهارت‌های جستجوی بر خط و آموزش آن‌ها می‌تواند منجر به افزایش خودکارآمدی پژوهش کیفی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه پیام نور گردد.

کلید واژه‌ها: مهارت جستجوی برخط، خودکارآمدی در پژوهش کیفی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی پیام نور، اینترنت

تعارض منافع: گزارش نشده است.
منبع حمایت کننده: حامی مالی نداشته است.

شیوه استناد به این مقاله

APA: Jafariyan, S., Ojaghi, N., (2019). Investigating the Predicting Role of Online Searching Skills in Envisaging Research Self-Efficacy of Payamnoor Postgraduate Students. *Human Information Interaction*. 6(2);24-31. (Persian)

Vancouver: Jafariyan S, Ojaghi N. Investigating the Predicting Role of Online Searching Skills in Envisaging Research Self-Efficacy of Payamnoor Postgraduate Students. *Human Information Interaction*. 2019; 6(2): 24-31. (Persian)

انتشار مجله تعامل انسان و اطلاعات با حمایت مالی دانشگاه خوارزمی انجام می‌شود.
انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 3.0 صورت گرفته است.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-03]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1398.6.2.3.0]

Human Information Interaction. Vol. 6, No. 2 (Summer 2019):24-31
http://hii.khu.ac.ir
Original Article

Investigating the Predicting Role of Online Searching Skills in Envisaging Research Self-Efficacy of Payamnoor Postgraduate Students

***Jafariyan, Sakineh**, PhD of Distance Education, jafariansakineh univerty of azarbayjan shahid madani,Tabriz, Iran, (Corresponding author) jafariansakineh@gmail.com
Ojaghi Nahid, Assistant Professor, Departement of Educational Sciences and Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Received: 28/12/2018 Accepted: 26/04/2019

Abstract
Background and aim: New technologies, particularly the Internet, have changed the means of information searching and retrieval in innumerable research methods, as well as qualitative research. Therefore, researchers awareness of search skills is imperative. Search skills allows pursuit of higher self-efficacy. So, the purpose is to investigate the Role of Online Searching Skills in Predicting Qualitative Research self-efficacy of Payamnoor University Postgraduate students.
Methodology: The research method was correlational descriptive - analytical study. Population was 277 Postgraduate Students of Payamnoor University and sample of 159 students were selected randomly. For data collection, Online Searching skills and Qualitative Research Self efficacy questionnaires were applied. Regression analysis was used to analyze the data.
Results: The results indicate that there is a relation of Online Searching skills and Research Self efficacy. Also, regression coefficient indicates that Online searching skills could predict research self-efficacy factors of Payamnoor University postgraduate students.
Conclusion: Based on the findings, emphasizing on online search skills and training might lead to an upsurge of self-efficacy of Postgraduate students at this University in qualitative research.
Key Words: Online Searching Skills, Qualitative Research Self-efficacy, Payamnoor Postgraduate Students, Internet.

Conflicts of Interest: None
Funding: None.

How to cite this article

APA: Jafariyan, S., Ojaghi, N., (2019). Investigating the Predicting Role of Online Searching Skills in Envisaging Research Self-Efficacy of Payamnoor Postgraduate Students. *Human Information Interaction*. 6(2);24-31. (Persian)

Vancouver: Jafariyan S, Ojaghi N. Investigating the Predicting Role of Online Searching Skills in Envisaging Research Self-Efficacy of Payamnoor Postgraduate Students. *Human Information Interaction*. 2019; 6(2): 24-31. (Persian)

The journal of *Human Information Interaction* is supported by Kharazmi University, Tehran, Iran.
This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-03]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1398.6.2.3.0]

مقدمه

امروزه پژوهش‌های کیفی با توجه به عرضهٔ نتائج تفسیری و معنایی، مقبولیتی عام یافته‌اند. امکان پژوهش بر روی مفاهیمی چون تجارب زنده، هیجانات و احساسات، تحرکات اجتماعی، تعاملات بین افراد و جوامع، کشف علل ظهور و از بین رفتن پدیده‌های اجتماعی و موارد بی‌شمار دیگر از این قبیل، همگی انگیزه‌ای مضاعف و زمینه‌ای مساعد درگرایش پژوهشگران به پژوهش‌های کیفی است. از سوی دیگر با ظهور عصر دیجیتال، پیشرفت‌های فناورانه، تحولات عمیقی را در پژوهش‌های کیفی ایجاد کرده‌است در حال حاضر، بسیاری از پژوهشگران برای گردآوری اطلاعات از اینترنت و منابع اینترنتی بهره می‌برند(کوراساوا[1]،۲۰۱۶:۲۷۸). اینترنت دارای خدمات گوناگونی است که در انجام پژوهش کیفی کاربرد مستقیم و مؤثردارد. در این نوع از پژوهش، ارتباط اینترنتی، محدودیت‌های زمانی و مکانی را به حداقل می‌رساند و به پژوهشگران امکان مصاحبهٔ عمیق با شرکت‌کنندگان در نقاط مختلف جهان را می‌دهد و نیز امر ارتباط با دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات آموزش عالی را در سطح جهانی، آسان می‌کند. به طور کلی، ارتباط اینترنتی زمینهٔ مشارکت گسترده را برای انجام یک پژوهش، امکان‌پذیر می‌کند که در غیر این‌صورت به دلیل محدودیت‌هایی مانند تعدد پژوهشگران درگیر، محدودیت مالی، زمانی و فاصلهٔ مکانی، چنین مشارکتی تقریبا ناممکن می‌شد و نیز گم‌نام ماندن و شناخته نشدن مصاحبه شونده در دنیای مجازی، از دیگر مزایای ارتباط و مصاحبهٔ اینترنتی است. چنین مزیتی به‌ویژه به هنگام دسترسی به نظرهای گروه‌های مطرود و به حاشیه رفتهٔ اجتماع بیشتر خود را جلوه‌گر می‌سازد و با اهمیت، تلقی می‌شود؛ مانند افراد معتاد و منحرف و یا مخاطب‌هایی که به هر دلیل ممکن است از نظر اخلاقی و عاطفی، حاضر به گفتگوی عادی و رودرو نیستند. به‌طور کلی اینترنت پدیده‌ای فناورانه است که در عین حال کارکرد فرهنگی دارد، اینترنت محیط یا فرهنگی، کاملا جدید و سازگار و مطابق با سنت‌ها و آداب خاص خود است. پژوهش‌گر کیفی قبل از گام برداشتن به سوی روش‌های اینترنتی، نخست باید به این سؤال پاسخ دهد که آیا داده‌های مستند به‌دست آمده از اینترنت، با داده‌های گردآوری شده از روش‌های دیگر تفاوت دارد؟ یا به عبارت دیگر: آیا داده‌های گردآوری شده به این روش، کیفیتی متفاوت با داده‌های گردآوری شده از طریق شفاهی، دست‌نوشته یا چاپی و دیگر شیوه‌های مرسوم دارد؟ و مهم‌تراین‌که آیا می‌توان ادعا کرد که اینترنت، به پژوهشگر امکان ابداع شکل‌های جدیدی از پژوهش را می‌دهد و تأثیری تعیین کننده بر نظریه و عمل پژوهش کیفی دارد؟ مسلما، چنین امری نیازمند درک دقیقی از چگونگی دریافت، ارزیابی و کاربرد اطلاعات به دست آمده از روش‌های اینترنتی به همراه مهارت‌های مربوط است. در واقع، محیط اینترنت مملو از حجم عظیمی از امکانات و اطلاعاتی است که از نظر کیفیت و اعتبار در سطح یکسانی نیستند، این امر، پژوهشگران کیفی را نیز همچون پژوهشگرانی که از روش‌های کمی استفاده می‌کنند با فرصت‌ها و چالش‌های نوینی روبرو می‌سازد که برای برطرف کردن چالش‌ها و استفاده از فرصت‌ها باید توانایی و مهارت جستجو و کاوش در این محیط را داشت(رضائی شریف آبادی، ۱۳۸۳: ۷۲ و ۷۳). به تعبیری بهتر گام آغازین دستیابی به این هدف، آشنایی با مهارت‌های مورد نیاز برای جستجو و کاوش است(مهدیان، شهبازی و نیک‌نژاد، ۱۳۹۱: ۶۱).

با وجود اهمیت و نیازی که برای داشتن این مهارت‌ها لازم است، همواره شواهد فراوانی وجود دارد که بسیاری از پژوهشگران به‌ویژه پژوهشگران مبتدی و دانشجویان، فاقد این مهارت‌ها هستند و در دسترسی به منابع اطلاعاتی، با مشکلاتی مواجه هستند. همان‌طور که دویل و هاموند[2](۲۰۰۶)، در پژوهش خود در خصوص جستجوی اطلاعات از پایگاه‌های اطلاعاتی الکترونیکی، به این نتیجه رسیدند که دانشجویان، نیاز دارند دربارهٔ بازیابی اطلاعات از پایگاه‌های اطلاعاتی آموزش ببینند. همچنین پژوهش هنلی[3](۲۰۰۹) نیز نشان می‌دهد که پژوهشگران و دانشجویانی که از اینترنت و فضاهای مجازی استفاده می‌کنند، فاقد مهارت‌های انتقادی ضروری هستند و به مواردی همچون، ربط داشتن، به‌روز بودن، کامل بودن و صحت اطلاعات توجه نمی‌کنند. مطالعه پترسون[4](۲۰۰۹) نیز نشان می‌دهد که اکثر دانشجویان در درک سؤالات پژوهشی و استفاده از فنون جست‌وجوی پیشرفته، با مشکلاتی مثل عدم اعتماد به نفس رو به رو هستند، که رفع این مشکلات مستلزم داشتن مهارت‌های جست وجوی برخط است. منظور از جستجوی برخط، جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی، موتورها یا راهنماهای موضوعی و کتابخانه‌های دیجیتالی به منظور بازیابی اطلاعات مورد نیاز، شامل مقاله، پایانامه، کتاب و یا تعریفی خاص است، جستجوی برخط به دلیل پویایی و تعامل مستقیم کاربر با پایگاه‌های اطلاعاتی بسیار مورد توجه کاربران اینترنتی است امروزه داشتن مهارت جستجوی برخط برای دانشجویان و پژوهشگران اهمیت زیادی دارد. مهارت‌های جست‌وجو به عنوان ابزاری بالقوه مهارت‌های تفکر انتقادی را در پژوهشگران افزایش می‌دهد و آنان را یاری می‌کند تا با اعتماد به‌نفس، علاقمندی و خودکارآمدی بیشتر به پژوهش بپردازند. به نظر

[1] Karaseva

[2] Doyle, Hammond
[3] Henlly
[4] patterson

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-03]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1398.6.2.3.0]

می‌رسد، داشتن مهارت و توانایی جست‌وجو در محیط فناورانهٔ اینترنت، نقش تعیین کننده‌ای در دستیابی به باور خود کارآمدی در اجرای پژوهش دارد. خودکارآمدی پژوهشی[1] که میزان اعتماد افراد به توانایی‌های خود برای تکمیل هر کار پژوهشی را نشان می‌دهد، موجب دنبال کردن حرفه‌های پژوهشی می‌شود این مفهوم برای پیش‌بینی میزان علاقه‌مندی افراد به انجام دادن پژوهش و میزان تولیدات پژوهشی آن‌ها در آینده و هم‌چنین، برای فهم این نکته که طرح‌های آموزشی تا چه حد بر افزایش علاقه-مندی افراد به اجرای پژوهش و تولیدات پژوهشی آن‌ها متمرکز است، مفید است پژوهش‌های زیادی نقش تعیین کننده مهارت-های جستجو در خود کارآمدی پژوهشی را نشان داده‌اند، از جمله؛ لارکین و پنیز[2](۲۰۰۴) در مطالعه‌ای موردی نشان دادند که دانشجویانی که تکالیف مربوط به جست‌وجوی آنلاین را انجام داده بودند در مقایسه با دانشجویان گروه کنترل، نمرات بالاتری در خودکارآمدی پژوهشی کسب کردند. هم‌چنین مونوی، هنلون و دیاز[3](۲۰۰۵) نیز دریافتند که خود کارآمدی دانشجویان، پس از گذراندن واحد درسی مهارت‌های جستجوی برخط به طور موثری افزایش یافت. بایلی، دربیشر، هاردینگ، میدلتون، رایسون و سایسون[4](۲۰۰۷) نیز به این نتیجه رسیدند که دانشجویانی که حداقل در یک کارگاه مهارت‌های اطلاعاتی شرکت کردند در تکالیف بعدی رتبه‌های تحصیلی، عزت نفس در حل مسأله و خود کارآمدی در انجام تکالیف پژوهشی آن‌ها افزایش یافت، برند-گروول، ووپریز و والروان[5] (۲۰۰۹) نیز بر نقش حیاتی مهارت‌های جستجوی اطلاعات با استفاده از اینترنت بر باورهای خود کارآمدی افراد برای حل مداوم مسائل پژوهشی و انجام پژوهش تأکید دارند. فورستر[6](۲۰۱۵) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که شیوه‌های مختلف تجربه مهارت‌های اطلاعاتی منجر به افزایش خود کارآمدی پژوهشی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته پرستاری می‌شود.

بررسی پیشینه پژوهش حاکی از آن است که در پژوهش‌های انجام یافته(پژوهش‌های لارکین و پنیز[7](۲۰۰۴)، مونوی، هنلون و دیاز(۲۰۰۵)، بایلی، دربیشر، هاردینگ، میدلتون، رایسون و سایسون(۲۰۰۷)، برند-گروول، ووپریز و والروان(۲۰۰۹)) رابطه یا نقش مهارت‌های جستجوی بر خط، در تبیین خودکارآمدی در پژوهش‌های کمی مورد بررسی قرار گرفته‌است و تا آن‌جا که پژوهشگر بررسی کرده‌است تا کنون پژوهشی که رابطه یا نقش این مهارت‌ها را با خودکارآمدی در پژوهش کیفی مورد بررسی قرار نداده است. با توجه به نقش حیاتی پژوهش‌های کیفی در حل مشکلات آموزشی، بررسی این متغییر در ارتباط با پژوهش‌های کیفی ضروری به نظر می‌رسد. پژوهش‌های کیفی به دلیل تفسیری بودن نتایج آن‌ها و نداشتن روش پژوهش و تحلیل از پیش تعیین شده در معرض سوگیری و اشتباهات پژوهشگران قرار می‌گیرند که به شدت می‌تواند بر روایی آن اثر گذار باشد از سوی دیگر چنین نتایج تفسیری در پژوهش کیفی باید بر اساس داده‌ها و اطلاعات کامل و جامع جمع‌آوری شده در حین پژوهش حاصل شوند، بنابراین با توجه به تفسیری بودن نتایج و لزوم جامعیت اطلاعات، در این گونه پژوهش‌ها مدیریت اطلاعات فرایندی مهم و بسیار ظریف می‌باشد که داشتن مهارت‌ها و قابلیت‌های جستجوی اطلاعات را برای پژوهشگران این حوزه بیشتر ایجاب می‌نماید. لذا این پژوهش به بررسی ارتباط بین مهارت جست و جوی بر خط با خود کارآمدی در پژوهش کیفی می‌پردازد تا دریابد آیا همان-طوری‌که مهارت جستجوی برخط، خودکارآمدی در پژوهش‌های کمی را تبیین می‌کند، خودکارآمدی در پژوهش کیفی را هم می-تواند تبیین و پیش‌بینی نماید؟

روش پژوهش

روش پژوهش، توصیفی ـ تحلیلی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی پیام نور آذربایجان‌شرقی در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ است که تعداد آن‌ها ۲۷۷ نفر است و نمونهٔ آماری آن بر اساس جدول کرجسی-مورگان ۱۵۹(۷۹ نفر مرد و ۸۰ نفر زن) نفر برآورد شده است که به‌صورت تصادفی ساده از بین جامعه آماری انتخاب شده‌است. ابزار جمع آوری داده‌ها، پرسشنامه‌های مهارت جستجوی برخط و مقیاس خودکارآمدی پژوهش کیفی هستند که به طور مجزا اما به-طور هم‌زمان بین دانشجویان توزیع شده‌است. پرسشنامهٔ مهارت جستجوی برخطِ، قبلاً در تحقیقی مشابه(مهراد و رحیمی، ۱۳۸۸) به کار رفته‌است، این پرسشنامه، پرسشنامه‌ای محقق ساخته‌است که شامل ۳۳ سؤال بود، ایشان برای تعیین روایی پرسشنامه، از روایی صوری و محتوایی استفاده کردند. در نتیجه پس از طراحی پرسشنامه با استفاده از نظر افراد آگاه و متخصص و هم‌چنین بر اساس پژوهش‌های انجام شده و یافته‌های پیش آزمون، تغییرهای لازم در متن پرسشنامه، بدین قرار اعمال نمودند که سؤال‌ها دوباره مقوله‌بندی شدند، مقیاس اندازه‌گیری یکی از سؤال‌ها به طیف لیکرت تغییر یافت و در برخی موارد نحوه بیان سؤال‌ها اصلاح شد.

[1] Research Self Efficacy
[2] Larkin, Pines
[3] Monoi, O'hanlon, Diaz
[4] Bailey, Derbyshire, Harding, Middleton, Rayson,Syson,
[5] Brand-Gruwel, Wopereis, Wal raven,
[6] Forster
[7] Larki &, Pines

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-03]
[DOR: 20.1001.1.24237418.1398.6.2.3.0]

برای بررسی پایایی پرسشنامه روش باز آزمون به کار رفت که مقایسهٔ مجموع پاسخ های نوبت اول و دوم و محاسبه ضریب همبستگی پیرسون، نشان داد که نتیجه معنادار است. در این پژوهش، پس از مشورت با اساتید و متخصصان مربوط، سوال-های تخصصی مربوط به مهارت جستجوی برخط(۱۱سوال) برای سنجش مهارت دانشجویان به کار رفت و پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ بررسی شد و ضریب۰/۸۲به‌دست آمد. ابزار دیگری که در این پژوهش، استفاده شده، پرسشنامهٔ خودکارآمدی صالحی(۱۳۹۰) است که احساس فرد را نسبت به توانایی‌اش برای انجام پژوهش می‌سنجد این ابزار، دارای ۵۵ سؤال و۷ خرده مولفه با مقیاس لیکرت ۵ درجه ای(از بسیار کم تا بسیار زیاد و نمره ۱ تا ۵) است. صالحی برای تعیین پایایی آزمون، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده کرد که برای کل پرسشنامه و خرده مؤلفه‌های خودکارآمدی آماری و تحلیلی، خودکارآمدی در مفهوم پردازی، خودکارآمدی در روش و اجرا، خودکارآمدی در پژوهش کیفی، خودکارآمدی گزارش نویسی، خودکارآمدی در مهارت‌ها، تبحرها و اخلاق به ترتیب برابر ۰/۹۷، ۰/۹۲، ۰/۹۱، ۰/۹۰، ۰/۹۰، ۰/۹۲، ۰/۹۱، ۰/۹۰، ۰/۹۲، ۰/۸۸، ۰/۷۶، ۰/۸۳ به‌دست آمد که همهٔ ضرایب، حاکی از پایایی رضایت بخش این پرسشنامه بود(صالحی، ۱۳۹۰). در این پژوهش، از مقیاس خودکارآمدی در پژوهش کیفی این پرسشنامه استفاده شد، که این مقیاس شامل ۵ گویه است و ضریب پایایی برابر ضریب آلفای۰/۹۰ برای آن اخذ شد. جهت توصیف نمونه از لحاظ متغیرهای مورد بررسی از شاخص‌های آماری توصیفی که شامل میانگین و انحراف معیار است، استفاده شده و روش آماری استنباطی همبستگی پیرسون و رگرسیون، جهت پاسخ‌گویی به سؤال‌های پژوهشی استفاده به کار رفته‌است.

یافته‌های توصیفی

در جدول شماره۱ یافته‌های توصیفی مربوط به میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش شامل مهارت برخط، به عنوان متغیر پیش بین و مهارت خودکارآمدی در پژوهش کیفی به عنوان متغیر ملاک، ارائه شده است. میانگین خودکارآمدی در پژوهش کیفی با ۱۵/۰۹ در سطح پایینی قرار دارد. همچنین مهارت برخط نیز با میانگین ۴۱/۳۷، در سطح متوسطی قرار دارد.

جدول ۱– آماره‌های توصیفی متغیر مستقل و وابسته

متغیرها	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
خودکارآمدی در پژوهش کیفی	۵	۷۱	۱۵/۰۹	۸/۷۱
مهارت جستجو	۱۴	۶۱	۴۱/۳۷	۹/۹۹

یافته‌های پژوهش

در این قسمت یافته‌های مربوط به سوالات پژوهشی ارائه می‌شود. سوال اول این پژوهش این است که آیا بین مهارت جستجو و خودکارآمدی پژوهشی کیفی رابطه وجود دارد؟ جهت بررسی این سوال از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. اطلاعات جدول2 بیانگر آن است که مهارت جستجوی برخط و خودکارآمدی در پژوهش کیفی همبستگی معنادار مستقیمی وجود دارد؛ به طوری که با افزایش مهارت جستجوی برخط نزد پاسخگویان، خودکارآمدی در پژوهش کیفی نیز افزایش پیدا می‌کند.

جدول ۲– رابطه بین مهارت جستجوی برخط و خودکارآمدی در پژوهش کیفی

متغیر	مقدار همبستگی	سطح معناداری
مهارت جستجوی برخط و خودکارآمدی در پژوهش کیفی	۰/۳۹	۰/۰۰۰

سؤال دیگر پژوهش این بود که آیا مهارت جستجوی برخط قادر به پیش بینی خودکارآمدی پژوهش کیفی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی پیام نور است؟ جهت بررسی این سؤال از آزمون رگرسیون استفاده شده‌است که نتایج آن در جدول ۳ آورده شده است. ضریب تبیین برابر با ۰/۴۶ است و بیانگر این نکته است که مهارت جستجوی برخط ۴۶ صدم از واریانس یا تغییرات خودکارآمدی در پژوهش کیفی را توانسته است تبیین کند. میزان ضریب بتای استاندارد نیز برابر با ۰/۶۸ است که نشان می‌دهد مهارت جستجوی برخط ۶۸ صدم بر خودکارآمدی در پژوهش کیفی تاثیر دارد.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-03]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1398.6.2.3.0]

جدول ۳- آزمون رگرسیون تک متغیره جهت پیش‌بینی مهارت جستجوی برخط با خودکارآمدی پژوهش کیفی

متغیر مستقل	*B*	*Std. Error*	*Beta*	*t*	*Sig*	*R*	R^2	*F*	*Sig*
مهارت جستجوی برخط	۰/۳۶	۰/۰۳۱	۰/۶۸	۱۱/۷۳	۰/۰۰۰	۰/۶۸	۰/۴۶	۱۳۷/۷۶	۰/۰۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی نقش پیش‌بین مهارت جستجوی اطلاعات در تبیین خودکارآمدی در پژوهش کیفی انجام گرفت. نتایج به دست آمده از پژوهش نشان داد که رابطهٔ نسبتاً بالایی بین مهارت جستجوی برخط و خود کارآمدی در پژوهش کیفی وجود دارد و متغیر مهارت جستجوی بر خط می‌تواند به طور مناسبی خودکارآمدی در پژوهش کیفی را پیش بینی نماید، هم‌چنین یافته-های این پژوهش نشان می‌دهد که مدل رگرسیون این پژوهش معنادار است و به طور مناسب و معناداری تغییرات متغییر ملاک یعنی خودکارمدی در پژوهش کیفی را پیش‌بینی می‌نماید. در نتیجه یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهشی لارکین و پنیز(۲۰۰۴)، مونوی و همکاران(۲۰۰۵)، بایلی و همکاران(۲۰۰۷)، برند-گروول، ووپریز و والروان (۲۰۰۹) میلر[1](۲۰۱۴)، فورستر(۲۰۱۵) و کوراساوا(۲۰۱۶) هم‌خوانی دارد. یعنی همان‌طور که یافته‌های پژوهش‌های فوق نشان داد که مهارت‌های جستجوی برخط با خودکارآمدی در پژوهش رابطه دارد، یافته‌های این پژوهش نیز نشان داد که مهارت جستجوی برخط قادر به پیش‌بینی خودکارآمدی در پژوهش کیفی به طور اختصاصی نیز است.

از زمان ظهور پارادایم اثبات گرایی رویکرد کمی در قلمرو پژوهش علوم انسانی و رفتاری تسلط زیادی داشته‌است، اما از آنجایی که تمام پدیده‌های مرتبط با انسان به‌ویژه پدیده‌هایی که با رفتار انسانی سروکار دارند قابل بررسی با شیوه‌های کاملا عینی و کمی نیستند، پژوهشگران در دهه‌های اخیر رویکرد کیفی را نیز در پژوهش‌های خود مورد توجه قرار داده‌اند.

اساساً پژوهش کیفی به مطالعه افراد و پدیده‌ها در محیط طبیعی خود آن‌ها می‌پردازد و تعامل با عوامل مورد بررسی با توجه به خصو.صیات خودشان صورت می‌پذرد و ارائه نتایج به صورت تفسیری است، هم چنین اصول و قواعد از پیش تعیین شده و استانداردی برای روش شناسی و تحلیل داده‌ها وجود ندارد، این امر باعث نگرانی از غیرقابل اطمینان بودن نتایج می‌گردد از طرف دیگر داده‌های مورد جستجو در این پژوهش‌ها که مبنای نتایج تفسیری است، اغلب به صورت داده‌های غیر متنی مثل تصویر و صوت هستند که بازیابی آن‌ها پژوهشگران کیفی را با چالش‌های بیشتری روبرو می‌سازد. پژوهشگران کیفی باید دارای مهارت‌هایی مانند تفکر انتقادی، قابلیت استفاده از بازخوردهای محیطی، آشنایی با روش‌های مناسب جست‌وجو و پؤدازش اطلاعات باشند. به نظر می‌رسد مهارت جستجوی برخط، با سازماندهی منطقی، سیستماتیک و چینس‌های مختلف اطلاعات باعث تسهیل روند ادراک و پویش اطلاعات از سوی یژوهشگر می‌گردد. به تعبیری دیگر این مهارت‌ها با تسهیل اموری هم‌چون دسترسی، مرتب-سازی، بازیابی و تحلیل اطلاعات، ابزار بسیار مهمی برای پژوهشگران کیفی هستند.

بنابراین با توجه به یافته‌های این پژوهش و مباحث مطرح شده در آن توجه و امعان نظر به مهارت جستجوی برخط ضروری به نظر می‌رسد، در این راستا برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی به دانشجویان و علاقمندان پژوهش‌های کیفی توصیه می‌گردد، تا با داشتن روحیه خودکارآمدی پژوهشی بیشتر که تضمین کننده توفیق در مسیر پژوهش است، به پژوهش بپردازند و با استفاده بهینه و مطلوب از اطلاعات و نیز مواجهه تحلیلی- انتقادی با مسائل به وضعیت چالش انگیز جست‌وجو و بازیابی داده‌های خاص پژوهش‌های کیفی سروسامان بخشند

تعارض منافع

گزارش نشده است.

منبع حمایت کننده

گزارش نشده است.

[1] Miller

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-03]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1398.6.2.3.0]

References

Bailey, P., Derbyshire, J., Harding, A., Middleton, A., Rayson, K., Syson, L. (2007). Assessing the impact of a study skills programme on the academic development of nursing diploma students at Northumbria University, UK. Health Information & Libraries Journal. 24(s1); 77-85.

Brand-Gruwel, S., Wopereis, I., Wal raven, A. (2009). A Descriptive model of information problem solving while using internet. Computers & Education. 53(4); 1207-12175.

Doyle, T., Hammond, J. (2006). Evaluating the internet as a research source reference ervices Review. Academic Research library.34(1); Available from http://www.emeraldinsight.com/0090-7324.html.

Forster, M. (2015). Six ways of experiencing information literacy in nursing: The findings of a phenomenographic study. Nurse education today. 35(1); 195-200.

Geravand, h., Karshki, h., Ahanchiyan, M.(2014). The Relationship between Self-efficacy in Research and Research Performance; A study on Students of Medical Sciences University of Mashhad, Iranian Journal of Medical Education. 14(1). [Persian]

Henley, B. F. (2009). Developing eLearning: A Case Study of Tennessee High School. A Dissertation for Doctor of Education, Tennessee State University, Tennessee.

Karaseva, A. (2016). Relationship of Internet self-efficacy and online search performance Inventory to Assess Self-Efficacy. The Journal of Academic Librarianship; 31(2).

Patterson,A .(2009). A needs analysis for information literacy provision for research: a case study in university . Journal of information literacy.3(1); 5-18 .

Larkin, J. E., Pines, H. A. (2004). Developing information literacy and research skills in introductory psychology: A case study. Academic Librarianship. 40-45.

Mahdiyan, M.J., Shahbazi, S.h., Niknejad, M.(2012). Assessing the skills of using electronic databases and digital libraries as one of the dimensions of information literacy in postgraduate students, Journal of Epistemology. 5(17); 61-69. (Persian)

Mehrad, j., Rahimi, F. (2009). Investigating the Factors Affecting Continuous Search Skills of Graduate Students at Shiraz University, The journal of Studies in Education and Psychology. 10(2); 49-66. (Persian)

Miller, J. (2014). Building academic literacy and research skills by contributing to Wikipedia: A case study at a university, Journal of Academic Language & Learning .8(2); A72-A86. ISSN 1835-5196.

Monoi, S., O'hanlon, N., Diaz, K.R. (2005). Online Searching Skills: Development of a secondary school teachers, International Conference; Meaning in Translation: Illusion of Precision.

Rezaeesharifabadi,S.(2004). Qualitative Internet Research: Methods and Challenges. Women Studies.2(5);66-86.

Salehi M. (2011). The effective factors on the self-efficacy and research motivation of students according to social-cognitive theory of Bandura [dissertation]. Mashhad: Ferdowsi university of Mashhad; (Persian).

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-03]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1398.6.2.3.0]

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-03]

[DOR: 20.1001.1.24237418.1398.6.2.3.0]

تعامل انسان و اطلاعات
جلد ششم، شماره دوم (تابستان ۱۳۹۸): ۳۱-۲۴
http://hii.khu.ac.ir